

УДК 929 Липа (477) (045)

Світлана Володимирівна КУЧЕРЕНКО,
заступник голови правління
Благодійного Фонду імені Івана і Юрія Лип (м. Одеса).

ЛИПОЗНАВСТВО ЯК ПОЛІДИСЦИПЛІНАРНИЙ НАПРЯМ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті йдеться про доцільність об'єднання різноманітних досліджень, об'єктом яких є Ю. Липа (життя, діяльність, а також літературна, публіцистична і наукова творчість) в один спільний напрямок «липознавство», запропоновано визначення поняття «липознавство», названо передумови його виникнення, періоди становлення та перспективи розвитку.

Ключові слова: Юрій Липа, бібліографія, липознавство, історія липознавства, полідисциплінарність, міждисциплінарність.

The paper discusses the relevancy of unification of various studies, whose object is Yu. Lypa (life, activities, and so literary, publicist, scientific creativity) into one general direction «lypoznavstvo», suggested a definition of «lypoznavstvo», are called preconditions of its origin, periods of becoming and development prospects.

Keywords: Yuriy Lypa, bibliography, lypoznavstvo, history of lypoznavstvo, polydisciplinary, interdisciplinary.

В статье идет речь о правомерности объединения разнообразных исследований, объектом которых является Ю. Лыпа (жизнь, деятельность, а также литературное, публицистическое, научное творчество) в одно общее направление «лыпознавство», предложено определение понятия «лыпознавство», названы предпосылки его возникновения, периоды становления и перспективы развития.

Ключевые слова: Юрий Лыпа, библиография, лыпознавство, история лыпознавства, полидисциплинарность, междисциплинарность.

5 травня 2015 р. минула 115-річниця від Дня народження лікаря, поета, письменника, перекладача, редактора, видавця, літературознавця, публіциста, історіософа та геополітика Юрія Липи (1900–1944)¹. Та не лише меморіаль-

¹ **Юрій Іванович Липа**, ім'я при народженні — Георгій Андрійович Герашенко (22. 04. 1900, с. Старі Сенжари на Полтавщині — 20. 08. 1944,

на дата спонукала до чергового звернення до життєвого шляху та уважного прочитання творчої спадщини автора «Всеукраїнської трилогії». Йому належать передбачення, несподіване здійснення яких заскочило зненацька. Висновки, зроблені Ю. Липою в «Призначенні України» (1938), «Чорноморській доктрині» (1940) та «Розподілі Росії» (1941) у 2000-х рр. здавалися перебільшеними, зарозумілими і такими, що, не здійснившись свого часу, втратили актуальність. На підставі історичного аналізу Ю. Липа дійшов думки, що геополітичний напрямок «Північ-Південь» («Відвічна вісь») завжди підсилював Україну та залишається для неї життєдайним, а «Схід-Захід» — навпаки, розривав її на шматки, отже, є вбивчим. На «відвічній осі» — Білорусь і Крим, роль яких для України теж була визначена автором, як і значення Донбасу.

Особливо лякала малоросів і дратувала старших братів праця «Розподіл Росії», перевидана Українською видавничою спілкою імені Ю. Липи у 2014 р. Ще в 1940-х рр. вона була критикована щонайменше за неточність назви («Розпад російської радянської імперії» ніби краще). Воєнне сьогоднішнє довело — справа не в назві. Одразу по виході книги з друку, один із критиків порівняв її з «маренням

с. Бунів на Яворівщині). Літературно-публіцистична діяльність: три поетичні збірки «Світлість» (1925), «Суворість» (1931), «Вірую» (1938); збірка літературознавчих есеїв «Бій за українську літературу» (1935); тритомник новел «Нотатник» (1936–37); історичний роман «Козаки в Московії» (1930–31, 1934); підручники з медицини «Фітотерапія» (1932, 1938), «Ліки під ногами» (1943); публіцистичні праці «Призначення України» (1938), «Чорноморська доктрина» (1940), «Розподіл Росії» (1941), об'єднані послідовниками у «Всеукраїнську трилогію» тощо. Організаційно-видавнича діяльність: редактор і автор газети «Вісник Одеси» (Одеса, 1918) й журналу «Нова думка» (Кам'янець, 1920), співзасновник сімейного видавництва «Народній стяг» (Одеса, 1917; Каліш, 1924–25; Варшава, 1933–35, Львів, 1935–36), співорганізатор літературної групи «Танк» (1929, Варшава); ініціатор створення групи однодумців навколо самвидавчого часопису «Вогонь», один з його авторів і редактор (1939–41, Варшава). Громадсько-політична діяльність: активний член, ідеолог і засновник українських студентських корпорацій «Чорноморе» (1925–33, Данціг, Познань, Варшава); учасник і голова української секції польського слов'янського товариства культури і мистецтва, співорганізатор і співробітник Українського Економічного Бюро при цій секції (1932–34, Варшава); очільник Українського Допомогового комітету (кінець 1939р. — початок 1940 р., Варшава); ініціатор створення, співробітник і один з очільників Українського Чорноморського інституту (1940–44, Варшава).

відрубаної голови» (польська приказка), сьогодні вже так не здається. Сусідство з імперією — завжди небезпечне, хоч вона і приречена на розпад. Україні треба вижити у цьому зіткненні, щоб не повторити долю літописних обривів.

Із метою вивчення, актуалізації та популяризації творчості Ю. Липи автором статті було проведено бібліографічну роботу, що завершилася складанням двох реєстрів та укладанням двох томів біобібліографічного дослідження життєвого шляху й творчої спадщини Ю. Липи². Як виявилось, по 27 роках (1917–1944) громадської, літературної, публіцистичної та наукової діяльності він залишив по собі понад 360 друкованих творів і праць. Майже за сто років (1917–2016) понад 420 авторів здійснили понад 1 300 публікацій про Ю. Липу (коментарів, рецензій, відгуків, довідок, статей, дисертацій і навіть художніх творів).

У травні 2016 р. в Києві відбудуться чергові VIII Липівські читання, присвячені початку досліджень, які книгознавець і бібліограф Л. Биковський узагальнено назвав «липознавством» (1946 р.). Друг, однодумець, співробітник і послідовник Ю. Липи започаткував і передбачив у майбутньому вивчення його поезії, прози, есеїв, публіцистики, біографії та бібліографії. Через двадцять років, проаналізувавши скромні здобутки та великі проблеми, він став першим істориком липознавства, зазначивши, що йому «у цьому русі, за традицією та збігом обставин довелось взяти також скромну участь не тільки в характері «спогадописця», але й «липознавця» [1, с. 12].

У статті, з огляду на обмежений обсяг, подано короткий загальний огляд липознавчих досліджень за 70 років їх існування, починаючи від першої пропам'ятної статті Л. Биковського 1946 р. про значення діяльності та творчості Ю. Липи «Апостол новітнього українства» до двох «свіжих» липознавчих дисертацій, захищених у 2015 р. — «Yurij Lyra's Idea of the Black Sea Union» одеського науковця Остапа Кушніра (Варшавський університет імені Р. Лазарського) та «Проблема національного характе-

² Див.: «Три брати» Юрія Липи (1900–1944). Голоси довкола : біобібліогр. досл. життєвого шляху і творч. спадщини / укладач, автор передмови, статей і післямови С. Кучеренко ; ред. Д. Сапіга // Липа Ю. І. Твори. [В 10 т.]. — Додат. том в 6-ти кн. — Кн. 1, 2. — Львів : Каменяр, 2015–2016.

ру в публіцистиці Ю. Липи» харківської дослідниці Юлії Блажеєвської (Харківський національний університет імені В. Каразіна).

З часу запровадження термін «липознавство» переріс у поняття, зміст якого може бути визначений як напрям полідисциплінарних досліджень біографічної, історичної, політологічної, літературознавчої, культурологічної, медичної та іншої проблематики, спільним об'єктом яких є Юрій Липа.

Під враженням значної кількості джерел із історії липознавства виникло питання: чому одна історична постать удостоїлася багатьох дослідників, а інша, не менш гідна, — на жаль? Іншими словами: які передумови виникнення липознавства?

По-перше, об'єкт досліджень залишив по собі різноманітну спадщину, на якій позначився його фах (медик), хист (митець) і призначення (мислитель). У автобіографічному вірші «Три брати» [3] ці три свої сутності поет назвав «братами». Заради призначення, яке Ю. Липа бачив у науковій і духовній праці публіциста-мислителя, він припинив літературну творчість. За символікою вірша середній брат (поет) відійшов до білої посестри (смерті), побажавши молодшому (лікарю) та старшому (мислителю) жити з «незаспокоюною спрагою» пізнання...

По-друге, стійка предметна увага до об'єкту за життя. Вірші, новели, есе, статті та книги Ю. Липи ще за життя автора постійно привертали увагу сучасників від першого року його літературної діяльності 1917 р.³ до останнього року життя 1944 р.⁴ Особливо багато відгуків припало на 1934–1938 рр. — найактивніший період творчості Ю. Липи. Тоді його «три брати» були як ніколи разом. У цей час побачили світ історичний роман «Козаки в Московії» (1934), літературознавча збірка «Бій за українську літературу»

³ Див.: *Дорошенко Д.* Юрій Л. Гетьман Іван Мазепа / Д. Дорошенко // Книгарь. — 1917. — Жовт. (№ 2) — С. 61; *Єфремов С. Ю.* Липа «Союз визволення України» / Сергій Єфремов // Там само. — Груд. (№ 4). — С. 196–197; *Павловський М.* «Королівство Київське по проекту Бісмарка» / М. Павловський // Там само. — Лист. (Ч. 3). — С. 142–143.

⁴ Див.: *Донцов Д.* Дух нашої давнини. — Прага : Вид. Ю. Тищенко, 1944. — 271с.; *Чаковський І.* [Рец. на книгу Ю. Липи «Ліки під ногами»] // Укр. шк. — Львів, 1943/44 — вересень/ листопад. — С. 70.

(1935), тритомник новел «Нотатник» (1936–1937), публіцистична книга «Призначення України» (1938) і поетична збірка «Вірую» (1938).

Прижиттєві відгуки, рецензії та огляди творів і праць Ю. Липи можна означити як витоки липознавства. Із наявних 120 публікацій за 1917–1944 рр., понад 70 належить до зазначених чотирьох років. Серед авторів Є. Маланюк, М. Мухин, С. Гординський, М. Гнатишак, Д. Донцов та ін.

По-третє, наявність послідовника, збирача творів об'єкта і біографічних фактів. Збереженню пам'яті про Ю. Липу завдячуємо згаданому вище інженерові, бібліографу, книгознавцю Леву Биковському (1895–1992), котрий визначив постать Ю. Липи як «апостола новітнього українства». Отримавши трагічну новину про загибель друга, він заходився збирати твори та спогади, упорядкував першу з трьох пропам'ятних збірок (1947, 1984, 2001)⁵. Був автором 28 біографічних і бібліографічних розвідок, які досі залишаються головними джерелами інформації для сучасних дослідників Ю. Липи. Відчуваючи наближення старості та не маючи можливості самотужки видати результати своєї праці, він розіслав свій архів, зокрема й Липіану (теж його термін), у п'яти копіях до українських наукових центрів на збереження та продовження праці.

Не зрадив пам'яті Ю. Липи також і його приятель із яворівських часів — художник, педагог, мистецтвознавець, редактор Богдан Стебельський (1911–1994). У вересні 1956 р. він організував курси українознавства в Торонто і запропонував надати ім'я теоретика-ідеолога суспільного виховання цьому освітньому закладу, що досі існує як Школа української спадщини імені Юрія Липи. *«Він цікавився історією, соціологією, археологією, антропологією, та як лікар і поет, психологією і філософією. Ці широкі гуманістичні студії скоро зійшли багатим урожаєм на творчій полі талановитого Липи... Талант поета давав Липі відчуття того, що для ума темне, давав йому силу інтуї-*

⁵ Див.: Юрій Липа 1900–1944 / упоряд. Л. Биковський. Зб. І. – Женева [Майнц–Кастель]: [УСП], 1947. – 49 с.; У світлу пам'ять д-ра Юрія Липи. Архівний Збірник до 40-річчя геройської смерті / Укр. медичний архів. – Деневе–Чикаго : Б.в., 1984. – С. 3–87.; Лікарський збірник. Нова серія. Т. ІХ. На пошану Юрія Липи / Ред. кол. : І. Даценко (відп. редактор) та ін. – Львів–Чикаго, 2001.– 240 с.

ції. Вивчення широкого матеріалу різних наук озброювало його знання, що допомагало відчуте інтуїцією, визначувати і утривавлювати науковими категоріями фактів. При цьому у Липи була розвинена велика любов до минулого свого народу, що казала дорожити теж і всім сучасним його та обережно відноситись до оцінок його історії, а вже, зокрема до характеру народу і самого народу, що історію творив і пробудився з летаргу» [7, с. 1, 2] — писав Б. Стебельський про особливість творчості Ю. Липи.

Липознавцям і пошанувачам творчості та діяльності Ю. Липи в діаспорі завдячуємо перевиданню всіх його головних художніх творів і публіцистичних книг, а також близько 150 публікаціям про нього. Серед авторів, крім названих вище Л. Биковського і Б. Стебельського, Ю. Косач, У. Самчук, М. Струтинська, Ю. Мовчан, О. Тарнавський, Р. Сочинський, Н. Ливицька-Холодна та ін.

Суто діаспорний період становлення липознавства завершився з появою у 1989 р. першої публікації про Ю. Липу в українській пресі [5], виконавши свою функцію збереження творів і спогадів шляхом їх перевидання й упорядкування пропам'ятних збірників.

Четвертою передумовою постання липознавства в Україні стало проголошення незалежності. Ще були живі учасники та сучасники подій. Так, донька Ю. Липи Марта Липа-Гуменецька (1943–2001), через багато років дізнавшись правду про своє походження, майже з нуля почала відтворювати історію родини. Її внесок у липознавство — 23 публікації, остання вийшла друком у 2001 р. [4].

Залишилися вдячні пацієнти доктора у Яворові, де Ю. Липа жив останній свій рік, у Бунові, де провів останній місяць, на Іваниках і Шутувій, де пройшли його останні дні. Люди його пам'ятали та не говорили про це вголос. Так тривало до кінця 1970-х рр., коли у рідне село Бунів повернувся Петро Кіндратович (1928–1996), який 16-річним хлопцем лікувався у доктора Липи, а потім ще з трьома бунівськими хлопцями ставив вночі хрест на його могилі. Саме він із 1981 р. почав зі своєю дружиною збирати спогади земляків про Ю. Липу. Праця пішла швидше з 1987 р. Краєзнавець П. Кіндратович — автор понад 40 публікацій про Ю. Липу та упорядник зібраних спогадів.

За часів незалежності липознавство зазнало чотири хвили піднесення, пов'язані з науковим і суспільним запитом. Стисло кожна з них можна охарактеризувати за іменами, подіями і особливостями.

1990-ті рр. Серед перших дослідників творчості Ю. Липи, крім вищезгаданих М. Липи-Гуменецької та П. Кіндратовича, літературознавці Леонід Череватенко (1938–2014), Микола Ільницький, Олег Баган та ін.

Л. Череватенко у першій своїй статті про Ю. Липу (всього 17) сформулював цікаві липознавчі питання: *«Осмислюючи феномен Юрія Липи, ніяк не можна позбутися думки, що життєвий і творчий шлях його був немовби наперед визначений і вивершений — від променистого дитинства до мученицького кінця. Хто і для чого це вчинив? Чому стався тоді саме такий потужний вибух духовності? Що має підказати нам, сьогоднішнім, ця доля, творчість — незвичайна Липина енергетика? Відповідей може бути кілька, проте одне ясно (тільки не сприйміть це як недоречність): без втручання вищих сил тут не обійшлося»*. Підсумував: *«Ті, хто наказав його зліквідувати, розраховували на те, що з понівеченням його тілом зникне і його непогамовний дух. І тут вони прорахувалися. Бо заряд такої духовної потуги, хоч як його закопуй, рано чи пізно вибухне. Сила і велич українського духу, явлені в особистості Юрія Липи, безслідно минути не могли»* [8, с. 147, 154].

Для першої хвили липознавства характерні ознайомчі, мемуарні та меморіальні статті про життя і творчість Ю. Липи, виявлення нових джерел і початок наукового дослідження спадщини, поділ її за напрямками.

1998–2001 рр.

У 2000 р. до 100-річчя Ю. Липи у Львові та Івано-Франківську вийшли друком два збірники спогадів⁶. Львівський збірник упорядкували вищезгадані Петро і Юлія Кіндратовичі, а івано-Франківський був укладений письменником, публіцистом, просвітянином, педагогом,

⁶ Див.: Апостол новітнього українства: Спогади про Юрія Липу / упоряд. П. і Ю.Кіндратовичі. — Львів : Каменяр, 2000. — 239 с.; Юрій Липа. Збірник статей і матеріалів, приурочених 100-літньому ювілею з дня народження Юрія Липи / упор. І.Скрипник — Івано-Франківськ : Факел, 2000. — 248 с.

краєзнавцем Іваном Скрипником (1930–2002), власний липознавчий доробок якого також складає 15 публікацій.

З нагоди ювілею відбулися перші липознавчі наукові конференції в Одесі і Львові. Обидва наукові форуми працювали за літературним, медичним, публіцистичним, біографічним напрямками та оприлюднили результати діяльності у збірниках наукових праць⁷. Серед авторів ювілейної хвилі найактивнішим виявився одеський аспірант Олесь Янчук, на рахунку якого понад 50 липознавчих публікацій. Його біографічний нарис та бібліографічний довідник, попри фактологічні й друкарські помилки та хиби, свого часу були найповнішим джерелом інформації липознавчого характеру⁸.

Слід також згадати лікаря-письменника Олександра Кіцєру — автора першого та єдиного досі художнього твору про Ю. Липу «Коротке цвітіння сріблястої липи» [2] та постановку однойменної театральної вистави (режисер — Тарас Жирко) за мотивами драми Ю. Липи «Офіра» (2001 р.), якою актори львівського театру «Небо» склали шану авторові до його 100-річчя.

Для другої хвилі липознавства характерно залучення потужних наукових сил і спеціалізація літературознавчих і геополітичних досліджень.

2000-ні рр.

У 2005 р. у видавництві «Каменяр» започаткували 10-томне видання творів Ю. Липи (видавець і редактор — Д. Сапіга). Протягом 2007–2008 рр. з'явилися перші дисертаційні дослідження про творчість Ю. Липи: «Інтертекстуальні і текстуальні аспекти творчості Юрія Липи» Світлани Киричук (Київ, 2007), «Принципи характеротворення в новелістиці Ю. Липи» Неллі Левицької (Сімферополь, 2008); «Метафізичний дискурс у поетичній творчості Юрія Липи» Алли Шишкової (Кіровоград, 2008). Серед авторів третьої хвилі, науковці-професори В. Просалова (18 публікацій), В. Качкан, М. Васьків, І. Руснак та ін.

⁷ Див.: Творчість Юрія Липи в культурно-історичному контексті ХХ століття. М.-ли Всеукр. наук. конф., Одеса [27–28.04. 2000]. — Одеса : Астропринт, 2000. — 151 с.; Юрій Липа: голос доби і приклад чину : зб. наук. праць ЛНУ імені І. Франка. — Львів : ЛНУ, 2001. — 397с.

⁸ Див.: Янчук О. Пороги вічності Юрія Липи. Матеріали громадського лекторію / Олесь Янчук. — Одеса : Б.в., 1999. — 23 с.; його ж. Бібліографія Юрія Липи : бібліогр. покажчик. — Одеса : Астропринт, 2000. — 80 с.

Для популяризації імені, сприяння дослідженням і виданню творів Ю. Липи 5 жовтня 1999 р. в Одесі був заснований Благодійний Фонд імені Івана та Юрія Лип. Ідея створення осередку виникла в колі працівників районної бібліотеки для дітей № 8, якій того самого року було присвоєне почесне ім'я двох визначних діячів одеського краю. Головою правління новоствореного фонду стала бібліотекар (сьогодні книго розповсюджувач і книгознавець) Галина Дольник. З того часу проводяться різні культурологічні заходи й науково-практичні конференції, що виявляють і об'єднують липознавців України. З 2006 р. Липівські читання відбуваються щодва роки і завершуються виданням збірника матеріалів⁹.

Культурною подією третьої хвилі стала поява у 2008 р. на кіностудії ім. О. Довженка короткометражного художнього двосерійного фільму-драми «Закон» за мотивами однойменної новели Юрія Липи (режисер Віталій Потрух, автор сценарію Леонід Череватенко).

Для третьої хвилі липознавства характерно організаційне оформлення, систематичність та академічність досліджень, початок видання спадщини.

2010-ті рр.

Стало традицією проводити ювілейні пропам'ятні заходи. Протягом 2013–2015 рр. було відзначено 90-ті роковини смерті Івана Липи (13 листопада 2013 р.); 70-ті роковини загибелі Юрія Липи (20 серпня 2014 р.); 150-річчя Івана Липи (24 лютого 2015 р.); 115-річчя Юрія Липи (5 травня 2015 р.). Відбулися чергові «Липівські читання» (2010, 2012, 2014). Їхня кількість, послідовність і систематичність спонукали історика І. Стамбола зробити аналітичний огляд [6].

⁹ Див.: III Липівські читання. Пам'яті Івана та Юрія Лип: м-ли Всеукр. наук. конф. (Одеса, 5–6 травня 2006 р.). – К. : Друк, 2007. – 140 с.; IV Липівські читання. Пам'яті Івана та Юрія Лип : м-ли Всеукр. наук. конф. (Одеса, 18–19 квітня 2008 р.). – К. : УВС, 2009. – 236 с.; Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. М-ли Всеукр. наук. конф. (V Липівські читання, Кам'янець-Подільський, 5–6 трав. 2010 р.). – Кам'янець-Подільський: ПП Потапов, 2010. – Вип. 21. – 196 с.; VI Липівські читання. Пам'яті Івана та Юрія Лип : м-ли Всеукр. наук. конф. (Львів, 4–5 травня 2012 р.). – К. : УВС, 2012. – 168 с.; VII Липівські читання : м-ли Всеукр. наук. конф. (Одеса, 15 листопада 2014 р.). – К., 2015. – 305 с.

У 2013 р. книгознавцем і директором львівського видавництва «Каменяр» Дмитром Сапігою та лікарем і завідувачем офтальмологічним відділенням Новояворівської районної лікарні Галиною Шипкою був створений другий Благодійний Фонд імені Юрія Липи «Призначення», керівники та учасники якого проводили просвітницьку роботу ще з початку 1990-х рр. За короткий час існування цим Фондом були організовані та проведені три круглі столи «Читаємо Юрія Липу», підготовлено та здійснено 10 видань у серії «Бібліотека». Нині Одеський і львівсько-яворівський Липівські Фонди поєднують та узгоджують свою організаційну, пошукову, наукову, просвітницьку та видавничу діяльність.

Культурним явищем четвертої хвилі стала поява новояворівського театрального колективу «Вишенька» (художній керівник — Іванна Барилюк), в репертуарі якого три літературно-музичні композиції за творами Ю. Липи: «Ярмарок» (2012), «Будучина у Бога, у тебе тільки труд» (2013) і «Час людини як вовк утікає» (2014).

Як уже було зазначено, у 2015 р. були захищені дві липознавчі дисертації: О. Кушніром у Варшаві та Ю. Блажеєвською у Харкові. Серед авторів четвертої хвилі також С. Кучеренко, І. Стамбол, В. Баран, В. Мороз та ін.

Для сучасного липознавства характерно розширення географії заходів і їх учасників, поглиблення біографічного, бібліографічного, джерелознавчого та історіографічного напрямків. Сталося так, що за 70 років існування медичний напрямок липознавства відсутній, хоч міг би стати предметом вивчення істориків медицини, зокрема історії української фітотерапії.

Предметне поле липознавства порівняно з тим, як уявляв його основоположник Л. Биковський, сьогодні бачиться значно ширшим.

До традиційних досліджень, предметом вивчення яких є діяльність (фахова, громадська, організаційна, літературна, видавнича) і творчість (художня, публіцистична, наукова) Ю. Липи, додаються розвідки про особисте життя — родину (батьків, дружину, дітей, нащадків), близьке оточення (однодумців, друзів, приятелів), ширше коло знайомих (зокрема опонентів) і різних організацій, до яких він мав

стосунок (зокрема видань і видавництв, у яких друкувався). Особливе місце належить дослідженням, присвяченим батькові Ю. Липи — Івану Львовичу Липі. Також липознавчі дослідження можуть бути поширені на історичні події, (с) учасником яких він був (національно-визвольні змагання, міжвоєнна доба, Друга світова війна), а також місць його проживання та відвідування в Україні, Польщі та ін.

Проблематика досліджень теж розширюється: 1) доля родини Лип та український родовід; 2) географія життя батька і сина Лип та їхніх сучасників; 3) поєднання професійної та літературної діяльності як життєва потреба лікарів-митців, таких як Липа-старший і Липа-молодший; 4) творчість Івана та Юрія Лип і український літературний процес; 5) видавничо-редакційна діяльність Лип та український видавничий процес; 6) публіцистика Івана і Юрія Лип та українська політична думка; 7) громадсько-політична діяльність Лип та український державотворчий процес; 8) духовна складова у житті й творчості Лип та їх сучасників; 9) дослідження про батька і сина Лип як окремий напрямок біографістики; 10) джерела та історіографія періодів відродження та революції, міжвоєнної та воєнної діб як основа біографічних досліджень історичних постатей.

Липознавство перебуває в процесі становлення (у філософському розумінні), що означає не лише формування, тривання та існування, а й розвиток. Нагальними проблемами вивчення липознавства є дослідження передумов і періодів становлення, складових і учасників липознавчого процесу, сучасної липознавчої ситуації тощо. З огляду на кількість і якість сучасних досліджень на часі перехід від полідисциплінарних зв'язків до міждисциплінарності липознавства.

1. *Биковський Л.* До справи пізнання життя і творчості Юрія Липи [Текст] / Лев Биковський // Нові дні. — Торонто, 1966. — № 200. — С. 10, 12.
2. *Кіцера О.* Коротке цвітіння сріблястої липи [Текст] / Олександр Кіцера // Лікарський збірник. Нова серія. Т. IX. На пошану Юрія Липи / Ред. колегія : І. Даценко (відп. редактор) та ін. — Львів-Чикаго, 2001. — С. 199–226.
3. *Липа Ю.* Три брати [Текст] : вірш // Липа Ю. І. Твори : [в 10 т.]. — Т. 1. Поетичні твори / ред.-упоряд. Д. Сапіга. — Львів : Каменяр, 2005. — С. 99–103.

4. *Липа-Гуменецька М.* Слово про батька [Текст] / Марта Липа-Гуменецька // Лікарський збірник. Нова серія. Т. ІХ. На пошану Юрія Липи / ред. колегія : І. Даценко (відп. редактор) та ін. – Львів ; Чикаго, 2001. – С. 142–154.
5. *Марочкін В.* «Ех, виорю небо орлами...» [Текст] / В. Марочкін // Молода гвардія. – Київ, 1989. – 4 листоп. (№ 211) – С. 3.
6. *Стамбол І.* «Липівські читання» — новітній доробок одеської біографістики [Текст] / І. І. Стамбол // Записки істор. ф-ту / Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; гол. ред. В. Г. Кушнір – Одеса : ОНУ, 2011. – Вип. 22 . – С. 313–326.
7. *Стебельський Б.* Юрій Липа. Про відповідальність мистця і почуття патріотизму [Текст] / Богдан Стебельський // Література і мистецтво. Додаток до газети «Гомін України». – Торонто, 1970. – Ч. 7–8. (Лип.-серп., Ч. 205–206). – С. 1–2.
8. *Череватенко Л.* «Господь міцним мене створив...» [Текст] / Леонід Череватенко // Дніпро. – 1991. – № 4. – С. 147–154.

REFERENCES

1. Bykovs'kyu, L. (1966). *Do spravy piznannya zhyttya i tvorchosti Yuriya Lypy* [To the knowledge of the Yuri Lipa's life and works]. *Novi dni* [New days], 200, 10–12. [in Ukrainian].
2. Kitsera, O. (2001). *Korotke tsvitinnya sriblyastoyi lypy* [Silver linden blossoms briefly]. In *Likars'kyu zbirnyk. Na poshanu Yuriya Lypy* [Medicinal compilation. In honor Yuri Lipa]. (Vol. IX, pp. 199–226). Lviv; Chicago. [in Ukrainian].
3. Lypa, Yu. (2005). *Try braty* [Three brothers]. In *Lypa Yu. I. Tvory* [Lypa Yu. I. Writings]. (Vols 1–10; Vol. 1. pp. 99–103). Lviv: Kamenyar. [in Ukrainian].
4. Lypa-Humenets'ka, M. (2001). *Slovo pro bat'ka* [Word about the father]. In *Likars'kyu zbirnyk. Na poshanu Yuriya Lypy* [Medicinal compilation. In honor Yuri Lipa]. (Vol. IX, pp. 142–154). Lviv; Chicago. [in Ukrainian].
5. Marochkin, V. (1989, 4 Nov.). “*Ekh, vyoryu nebo orlamy...*” [“Oh, will plough of sky with eagles”]. *Moloda hvardiya* [Young Guard]. (P. 3). [in Ukrainian].
6. Stambol, I. (2011). “*Lypivs'ky chytannya*» — *novitniy dorobok odes'koyi biohrafistyky* [«Lypa's readings» — the latest achievements biographical Odessa]. In *Zapysky istorychnoho fakul'tetu Odes'kogo nats. un-t im. I. I. Mechnykova* [Notes of historical faculty of the Odessa National University Mechnikov]. (Vol. 22, pp. 313–326). Odessa: ONU. [in Ukrainian].
7. Stebel's'kyu, B. (1970, July-August). *Yuriy Lypa. Pro vidpovidal'nist' mysttsya i pochuttya patriotyzmu* [Yuri Lipa. On the responsibility of the artist and sense of patriotism]. *Homin Ukrayiny, Literatura i mystetstvo* [Echo Ukraine. Literature and Art]. (Vol. 205–206, pp.1–2). Toronto. [in Ukrainian].
8. Cherevatenko, L. (1991). “*Hospod' mitsnym mene stvoryv...*” [„The Lord created me strong“]. *Dnipro* [Dnipro], 4, 147–154. [in Ukrainian].

Липознавство як полідисциплінарний напрям досліджень.

Кучеренко С. В., заступник голови правління Благодійного Фонду імені Івана і Юрія Лип (м. Одеса).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – К., 2015. – Вип. 12. – С. 345–358.

У статті оглядово представлені підсумки бібліографічного дослідження життя і творчості українського громадського діяча, лікаря, літератора і мислителя Юрія Липи, які являють собою перші емпіричні узагальнення і мають переважно кількісні характеристики.

Вперше, після виникнення терміну у 1946 р., запропоновано визначення поняття «липознавство», названі передумови виникнення липознавства, періоди його становлення та перспективи липознавчих досліджень.

Липознавство — це напрям біографічних, історичних, політологічних, філологічних, літературознавчих, культурологічних, медичних та інших досліджень, спільним об'єктом яких є Юрій Липа. Передумови виникнення липознавства: 1) феномен постаті Юрія Липи — медика, митця, мислителя; 2) дискусійність літературно-публіцистичної творчості за життя автора; 3) наявність послідовників і носіїв пам'яті після його смерті; 4) повернення спадщини Ю. Липи в Україну з постанням незалежності.

70-річна історія липознавства поділяється на два етапи — діаспорний і сучасний, який містить чотири періоди. Липознавство перебуває в стані становлення, що містить у собі формування, існування і розвиток. І останнє, у перспективі для розвитку липознавчих досліджень доцільно перейти від полідисциплінарності до міждисциплінарності.

Ключові слова: Юрій Липа, бібліографія, липознавство, історія липознавства, полідисциплінарність, міждисциплінарність.

Lypoznavstvo (Lypa's Studies) as a polydisciplinary direction of researches

Kucherenko S. V. is a vice board chairman of charitable foundation named Ivan and Yuriy Lypa (Odesa).

Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica. – K., 2015. – Vol. 12. – P. 345–358.

Review of the results of the bibliographic research of life and work Ukrainian public figure, doctor, writer and thinker Yuri Lipa as empirical generalizations quantitative characteristics are presented in this article.

For the first time after 1946, the term «lypoznavstvo» was defined as the direction of polydisciplinary research. Preconditions of formation, periods of becoming and research prospects also specified.

Lypoznavstvo — is the direction of biographical, historical, politological, literary, philological, cultural, medical and other studies

with a common object of study such as Yuriy Lypa. Preconditions of occurrence *lypoznavstva* are: 1) the phenomenon of the doctor, writer and thinker Yuriy Lypa; 2) a disputability of Lypa's creativity throughout his life; 3) the presence of followers and conservators of memory after his death; 4) the return of Lypa's heritage to Ukraine after establishment of independence.

70 years the history of *lypoznavstvo* is divided into two parts – stages of diaspora and stage of Ukraine, the latter contains four periods in its turn. *lypoznavstvo* is becoming, what the formation, subsistence and development involves. Transition of these researches from polydisciplinaryty to interdisciplinaryty is appropriated.

Keywords: Yuriy Lypa, bibliography, *lypoznavstvo*, history of *lypoznavstvo*, polydisciplinary, interdisciplinary.

Лыпознавство как полидисциплинарное направление исследований.

Кучеренко С. В., заместитель главы правления Благотворительного Фонда имени Ивана и Юрия Лып (г. Одесса).

Украинская биографистика = Biographistica ukrainica. – К., 2015. – Вып. 12. – С. 345–358.

В статье обзорно представлены итоги библиографического исследования жизни и творчества украинского общественного деятеля, врача, литератора и мыслителя Юрия Лыпы, которые являются первыми эмпирическими обобщениями с преимущественно количественными характеристиками.

Впервые, после возникновения термина в 1946 г., предложено определение понятия «лыпознавство», названы предпосылки возникновения, периоды его становления и перспективы лыпознавческих исследований.

Выводы: Лыпознавство — это направление биографических, исторических, политологических, филологических, литературоведческих, культурологических, медицинских и других исследований, общим объектом которых является Юрий Лыпа. Предпосылки возникновения лыпознавства: 1) феномен Юрия Лыпы — медика, писателя и мыслителя; 2) дискуссионность литературно-публицистического творчества при жизни автора; 3) наличие последователей и носителей памяти после его смерти; 4) возвращение наследия Ю. Лыпы в Украину с установлением независимости.

70-летняя история лыпознавства делится на два этапа — диаспорный и современный, который содержит четыре периода. Лыпознавство находится в состоянии становления, что предусматривает формирование, существование и развитие. В перспективе для развития лыпознавческих исследований целесообразно перейти от полидисциплинарности к междисциплинарности.

Ключевые слова: Юрий Лыпа, библиография, лыпознавство, история лыпознавства, полидисциплинарность, междисциплинарность.